

Петечел О.Ю., доцент кафедри кримінального права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «АГРЕСІЯ» ТА «АГРЕСИВНІСТЬ»

Зміни у житті сучасного українського суспільства характеризуються наявністю труднощів не тільки у соціально-економічній та політичній сферах, але й у етико-психологічній. Дестабілізація економіки, спад виробництва, руйнування старої системи цінностей, зниження життєвого рівня значної частини населення країни відбивається на психологічному самопочутті людей, породжуючи внутрішні конфлікти, напругу, агресію. Дослідження агресії і пов'язаного з нею насилля – один із головних напрямів розуміння людської природи. Науково-технічний прогрес забезпечив людство засобами ведення сучасних війн, руйнівний потенціал яких перевищує найфантастичніші уявлення. Агресивний імпульс проявляється у формі війн, революцій, тоталітарних режимів, расових безчинств, концтаборів, поліцейського свавілля, тероризму, злочинності, що швидко зростає, але найстрашніше ховається в глибинах людської природи. На сьогоднішній день відмічається значний зріст агресії у різноманітних сферах життєдіяльності особистості, зростають стимули до агресивної поведінки в масовій культурі, активно пропагується використання агресивних проявів для досягнення певних цілей у засобах масової інформації. З огляду на це неможливо не визнати, що агресія відноситься до найбільш серйозних проблем сучасного людства. Цим і визначається актуальність вивчення феномену агресії та пов'язаних із ним явищ, властивостей, форм.

Складність вивчення агресії зумовлена різновекторною та міждисциплінарною спрямованістю даного явища. Пояснення даному феномену намагаються знайти біологи, психологи, філософи, соціологи, правники. У зв'язку з цим існує і велика кількість визначень даному поняттю.

Під агресію звичайно розуміють окремі агресивні дії, вчинки. С.Г.Шебанова під агресією розуміє сукупність дій, які спрямовані на заподіяння шкоди і заподіюють шкоду об'єктам нападу, як живим, так і неживим. О.Р. Ратінов вважає, що агресія – це прояв агресивності в деструктивних діях, метою яких є нанесення шкоди тій чи іншій особі. Найбільш вдалим, на думку Храмцова О.М., є наступне визначення терміна «агресія»: «Агресія – це цілеспрямована, руйнівна поведінка, яка суперечить нормам та правилам співіснування людей у суспільстві, яка наносить шкоду об'єктам нападу (живим та неживим), спричиняє фізичну шкоду людям або викликає у них психічний дискомфорт (негативні переживання, напругу, страх, тривогу тощо)».

Варто відзначити, що вивчаючи феномен агресії слід виділити дві основні складові даного явища: зовнішню та внутрішню. Зовнішня сторона (складова) агресії проявляється через насильство, спрямованість агресивних дій, частоту і рівень їх інтенсивності. Внутрішня ж сторона (складова) агресії проявляється в агресивності.

Більшість дослідників визначають агресивність як відносно стійку властивість особистості, що проявляється у готовності до агресивних дій; це схильність діяти агресивно й ворожо. А.Реан визначає агресивність як властивість (рису) особистості, яка виражається в готовності до агресивних дій. Мойсеева О.Є. вважає, що агресивність, на відміну від її традиційного розуміння як особистісної властивості, розглядається як певне комплексне психологічне утворення, що включає в себе взаємопов'язані елементи як емоційно-вольової, так і ціннісно-нормативної сфери, що детермінує, спрямовує і забезпечує реалізацію агресивної поведінки. Запропонований підхід до розуміння агресивності як особливого психологічного утворення дозволяє, на думку Мойсеевої О.Є., виявити роль, значення і межі впливу різних її компонентів у різноманітні форм і проявів агресії, оскільки агресивна поведінка є інтегральним результатом взаємодії різних сторін людської індивідуальності. О.Р. Ратінов визначає агресивність як особистісну позицію, властивість особистості, що полягає в наявності деструктивних тенденцій у сфері суб'єктно-

суб'єктних відносин, готовність і перевага насильницьких засобів досягнення своїх цілей.

На думку Качанової Ю.В., агресія – це будь-яка форма поведінки, яка націлена на спричинення шкоди іншій живій істоті, яка не бажає подібного поводження. Агресивність же варто розглядати як відносно усталену рису особистості, що виражає готовність до агресії. Через свою усталеність та входження в структуру особистості агресивність може визначати загальну тенденцію поведінки.

Платонов К.К. вважав, що агресивність як психічне явище, що виражається у прагненні насильницьких дій у міжособистісних стосунках, може бути властивістю особистості і навіть рисою характеру як результатом недостатнього виховання чи симптомом психічного захворювання.

Таким чином, варто сказати, що дослідження феномену агресії та агресивності як внутрішньої складової даного явища має міждисциплінарний характер. Вивчення даних явищ та властивостей має важливе значення для запобігання деструктивних проявів особистості, в тому числі вчинення злочинів.

Пархоменко О.О., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії службово-бойового застосування Національної гвардії України науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України

ПСИХОГРАМА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ ПІДРОЗДІЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ОХОРОНИ АТОМНИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ

Одним з найважливіших завдань, які виконують військовослужбовці Національної гвардії України, є охорона та оборона особливо важливих об'єктів України. Під час виконання службових обов'язків особовий склад наражається великій небезпеці, зіштовхується з фактами протиправної і злочинної діяльності, перебуває в умовах підвищеного ризику